Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelma

1. Tausta ja tavoite

Hallitus on osana julkisen talouden suunnitelmaa tehnyt 16.4.2024 päätöksen koskien valtionhallinnon budjettikehyksiä 2025-2028, jonka mukaan hallitus toimeenpanee valtion virastojen ja laitosten tehtävien ja velvoitteiden keventämisen sekä jatkaa aiemmin päätetyn valtionhallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanoa.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan vuotuiset säästöt vuosina 2025-2027 ovat:

	2025	2026	2027
Säästö (1 000 euroa)	- 77 700	- 69 770	- 93 049

Uusia säästötoimenpiteitä ei kohdenneta siten, että se vähentäisi hallitusohjelmassa kohdennettuja lisäpanostuksia tai vaarantaisi ministeriöiden lainsäädäntötyötä ja hallitusohjelman toimeenpanoa.

Toimenpiteet voivat pitää sisällään myös vahvistettavien toimintojen rakenteellisia toimia, tilatehokkuuden parantamista sekä tukipalveluiden tehostamista ja palveluhankintojen vähentämistä, kuten esimerkiksi viestintäpalvelut

2. Virastokohtaiset säästöt

Valtiovarainministeriössä valmisteltiin osana hallinnonalan vuoden 2025 talousarvioehdotuksen laadintaa momenttikohtaiset menosäästöt vuosille 2025-2027. Vuosien 2026-2027 säästöt on tarkoitus sisällyttää vuosien 2026-2029 kehysehdotukseen alkuvuonna 2025.

Alla olevassa taulukossa on virasto- ja momenttikohtaiset säästöt vuosille 2025-2027 (1000 euroa):

Momentti	Nimi	Talousarvio 2024	Säästö 2025	Säästö 2026	Säästö 2027
28.01.01	Valtiovarainministeriön toimintamenot	40 983	- 927	- 1 614	- 1 804
28.10.01	Verohallinnon toimintamenot	425 043	- 8 575	- 16 062	- 30 419
28.10.02	Tullin tomintamenot	207 749	- 858	- 4 962	- 6 116
28.10.03	Kansallisen tulorekisterin toimintamenot	43 254	- 2 085	- 2 406	- 2 673
28.20.01	Valtiokonttorin toimintamenot	36 180	- 824	- 1 427	- 2 192

28.20.07	Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot	6 447	- 600	- 600	- 600
28.20.10	Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen investointimenot	15 000	- 6 570	- 6 570	- 6 570
28.30.01	Tilastokeskuksen toimintamenot	54 720	- 1 246	- 2 158	- 3 957
28.30.02	Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot	4 989	- 114	- 197	- 279
28.30.03	Digi- ja väestötietoviraston toimintamenot	63 464	- 1 445	- 2 503	- 4 431
28.30.04	Sähköinen tunnistautuminen	8 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
28.40.01	Aluehallintoviraston toimintamenot	70 493	- 1 605	- 2 780	- 5 481
28.60.02	Erikseen budjetoidut henkilöstömenot	2 500	- 2 000	- 2 000	- 2 000
28.60.12	Osaamisen kehittäminen	12 000	- 15 000	- 15 000	- 15 000
28.70.01	Julkisen hallinnon ICT:n ohjaus ja kehittäminen	10 270	- 3 600	-	-
28.70.02	Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät	4 350	- 2 200	- 2 200	- 2 200
28.70.05	Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus	105 100	- 25 000	-	-
28.70.40	Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot	27 800	- 4 000	- 8 100	- 8 100
28.92.03	Rahoitusvakausviraston toimintamenot	8 080	- 51	- 191	- 227
Pääluokka 28	**Yhteensä**	**1 146 422**	**- 77 700**	**- 69 770**	**- 93 049**

3. Tuottavuustoimenpiteet hallinnonalalla

3.1. Valtionhallinnon yhteiset hankkeet (sähköinen viestintä, toimitilat)

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että Suomi siirtyy asteittain digitaalisten palveluiden ensisijaisuuteen viranomaisasiointikanavana. Hallituskauden aikana kehitystyö aloitetaan koskien ensisijaisesti digitaalista viranomaisviestintää, jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan viranomaisten kansalaisille toimittavia tiedoksiantoja. Tavoitteena on, että sähköisesti asioivat kansalaiset saavat viranomaisten lähettämät tiedoksiannot ensisijaisesti sähköisesti. Lisäksi samalla on huolehdittava, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia on tarjolla niille, jotka eivät pysty käyttämään digitaalisia palveluita ja viestintäkanavia.

Nykytilassa viranomaiset lähettävät pääsääntöisesti tekemänsä tiedoksiannot asiakkaalle postitse paperilla, ellei asiakas ei ole antanut erikseen suostumusta sähköiseen tiedoksiantoon eli yleensä Suomi.fi-viestien käyttöön. Siirtyminen ensisijaisesti sähköiseen tiedoksiantotapaan toisi julkiselle hallinnolle säästöjä ja tehostaisi viranomaisprosesseja sekä tarjoaisi yhä useammalle kansalaiselle ajasta ja paikasta riippumatonta asiointia.

Hallitusohjelmassa linjattu digitaalisen viranomaisviestinnän ensisijaisuus on yksi merkittävimmistä säästöjen lähteistä. Verohallinnossa on arvioitu, että sen säästötavoitteesta yli 10 miljoonaa euroa saadaan siirtymällä viranomaisviestinnässä digitaalisiin viesteihin paperipostin sijaan. Myös muissa virastoissa tavoitellaan pienempiä säästöjä siirtymällä paperipostista mm. suomi.fi viestipalvelun käyttöön.

Valtion yhteisiin työympäristöihin siirtymisen taustalla on valtion toimitilastrategia. Sen tavoitteena on kehittää valtion tiloja siten, että neljännes valtion henkilöstöstä työskentelisi virastojen ja laitosten yhteisissä työympäristöissä vuoteen 2030 mennessä. Myös virastojen palvelut keskitetään samoissa osoitteissa toimiviin julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin. Kun virastot löytyvät yhdestä osoitteesta, kansalaisten ei tarvitse asioida useassa eri toimipisteessä. Toimitilastrategian linjauksia toimeenpanee valtakunnallisesti Valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistaminen 2020-luvulla -hanke. Myös toimitilahankkeet Helsingissä ovat osa valtakunnallista uudistusta. Hankkeen puitteissa on aloitettu alueellinen projekti, jossa suunnitellaan julkisen hallinnon yhteisten asiakaspalvelupisteiden sijoittumista laajemmin koko Uudenmaan maakunnan alueella.

Digitalisaatio ja koronapandemia kiihdyttivät toimistotyön tekemisen muutosta. Monipaikkaisen työn myötä valtion toimistotilojen käyttöasteet ovat jääneet mataliksi. Yhteiskäyttötilat takaavat työntekijöille joustavat, eri käyttötarkoituksiin soveltuvat työtilat ja tehostavat valtion tilankäyttöä. Samalla tarpeettomista tiloista luopuminen tuo valtiolle kustannussäästöjä sekä vähentää valtion energiankulutusta ja päästöjä. Yhteisiin työympäristöihin liittyy etuja myös varautumisen ja turvallisuuden näkökulmasta

3.2. Hallinnonalan omat toimenpiteet

3.2.1. Henkilöstösäästöt

Ensisijaisesti virastot tavoittelevat henkilöstösäästöjä jättämällä avautuvia virkoja täyttämättä mm. eläköitymisen ja muun poistuman yhteydessä. Virastot päättävät omalta osaltaan, joudutaanko henkilöä vähentämään myös irtisanomalla tuotannollisista tai taloudellisista syistä.

Henkilöstösäästöjä saadaan virastoissa mm. tehtäviä karsimalla ja palvelutasoa alentamalla sekä prosesseja tehostamalla.

3.2.2. Palveluhankinnat ja matkustaminen

Virastot tarkastelevat aiempaa kriittisemmin ostopalveluja. Valtiovarainministeriö ja virastot tavoittelevat säästöjä muun muassa koulutuspalveluiden ja viestintäpalveluiden ostoista.

Virastoissa vähennetään toiminnan kehittämiseen käytettäviä resursseja. Olemassa olevia palveluita ja niihin liittyvää käyttäjätukea ja ohjeistusta karsitaan.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla virastojen matkakulut olivat vuonna 2023 noin 25 % alemmalla tasolla kuin pandemiaa edeltävänä vuotena 2019. Virastot ovat siirtyneet pysyvästi hyödyntämään etäkokouksia laajasti matkustamisen sijaan.

Kokoustarjoiluissa virastot muuttavat tavanomaista vieraanvaraisuutta mm. kokoustarjoiluita vähentämällä.

3.2.3. Toimitilamenot

Virastot ovat laajasti siirtymässä Senaatti-kiinteistöjen järjestämiin valtionhallinnon yhteisiin toimitiloihin. Toimitilahankkeiden kustannustehokas eteneminen on kuitenkin edellytys säästöjen saamiselle. Verohallinto ja Digi- ja väestötietovirasto ovat suunnitelleet käyntiasiointipisteiden vähentämistä ja keskittävänsä entisestään asiakaspalveluaan julkisen hallinnon yhteisiin asiointipisteisiin. Lisäksi virastoissa luovutaan osasta tiloista vuokrasopimusten niin mahdollistaessa.

3.2.4. Tulojen lisääminen

Valtiokonttori, Tilastokeskus, Digi- ja väestötietovirasto ja Aluehallintovirasto korottavat osaa niistä asiakasmaksuista, jotka eivät vielä ole 100 % kustannusvastaavia tai jotka ovat tällä hetkellä maksuttomia.

4. Toimeenpano ja aikataulu

Valtiovarainministeriö on vuodesta 2023 alkaen pyytänyt hallinnonalan virastoilta virastokohtaisia suunnitelmia säästöjen lähteistä ja säästöjen ajoittumisesta 2024-2027. Säästösuunnitelmien tilannetta on tarkasteltu virastokohtaisissa kokouksissa toukokuussa 2024 ja toisen kerran elo-syyskuun 2024 aikana. Kokouksissa ministeriö on kommentoinut virastojen suunnitelmia ja antanut ohjausta säästötoimien priorisoinnin osalta.

Virastot ovat alkaneet toteuttaa säästöjä siltä osin, kun toimenpiteet ovat niiden omassa päätäntävallassa. Merkittäviä epävarmuuksia liittyy niihin säästöjen lähteisiin, jotka ovat riippuvaisia ulkoisista palveluntuottajista, kuten Senaatti-kiinteistöistä tai lainsäädännön muutoksista. Merkittävä lainsäädäntöepävarmuus liittyy digitaalisen viranomaisviestinnän ensisijaisuuteen aikataulun ja ehtojen osalta.

Pääosin säästöt toteutuvat vasta vuoden 2025 jälkeen. Koska virastojen toimintamenosäästöt määrärahoihin toteutuvat jo vuoden 2025 talousarviossa, käytetään hallinnonalan virastoissa aiemmilta vuosilta siirtyneitä määrärahoja vuoden 2025 aikana.

Lisätietoja:

Strategia- ja tutkimusjohtaja Olli Kärkkäinen, puh. 02955 30545, olli.karkkainen(at)gov.fi

Talouspäällikkö Jan Holmberg, puh 02955 30156, jan.holmberg(at)gov.fi